

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Петя Павлова Иванова
Секция "Биология и екология на морето", Лаборатория "Молекулярна таксономия и екология на морски хидробионти", Институт по Океанология, БАН

Член на научно жури, определено със Заповед № 144/ 03.08.2015г. на Директора на Институт по океанология – Варна за провеждане на конкурс за академичната длъжност „доцент“, по област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3. Биологически науки, научна специалност „Екология и опазване на екосистемите“, Научно направление „Екология на морската фауна“, обявен в ДВ брой 40 от 02.06.2015г., за нуждите на Секция „Биология и екология на морето“, с единствен кандидат гл. ас д-р Виолин Райков.

I. Академично развитие на кандидата

Гл. ас. д-р Виолин Стоянов Райков е завършил през 1998г. Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“, специалност „Музейно дело, ботанически и зоологически градини“. Научната си кариера започва като научен сътрудник III степен през 2003г. в Институт по рибни ресурси, ССА, гр. Варна. През 2005г. прераства в научен сътрудник II степен, а през 2008г. в I степен. През 2010 г. постъпва на работа в Институт по океанология, БАН като главен асистент в Секция „Биология и екология на морето“, където работи и до сега. През 2011г. е зачислен на свободна докторантура, а през 2012 г. придобива ОНС „Доктор“.

II. Научно-изследователска и експертна дейност на кандидата

Впечатляваща е научната продукция, с която кандидата гл. ас. д-р В. Райков участва в конкурса за „доцент“ - общо 50 научни труда (48 публикации в пълен текст), 21 от които са в списания с импакт фактора (общ IF= 14,171). В 20 от представените публикации д-р Райков е водещ автор. Гл.ас. д-р Райков има участие в една глава от книга и една студия. Участвал е на 21 международни конференции и на 2 работни срещи, както и на три обучителни курса в чужбина, за които са представени сертификати.

Значителен е броят на проектите в които участва д-р В.Райков – 19 проекта (на 5 от които е ръководител, а в останалите 14 - участник), финансирани от Фонд Научни изследвания, МОН, МОСВ, Черноморската комисия, както и по 6 и 7РП на Европейската комисия. Активно участва и в 11 договорни задачи (ръководител на 3 и участник в 8) с ИАРА и МОСВ. Впечатляващ е и броят на научните отчети по международните проекти и участията в комисии – 45.

Оценката на експертната научна дейност на кандидата също е много висока. Д-р Райков участва като национален експерт към Генералният Комитет по Рибарство на Средиземноморието към ЕС и ФАО, по отношение на проектите свързани с черноморските риби. Експерт е по международни и национални проекти, към Черноморската комисия, зам.ръководител на международна експедиция.

Д-р Райков е поканен като гост лектор по два международни проекта по 7-ма РП на ЕС: PERSEUS и CREAM. Експерт и съорганизатор на международни срещи и обучения по проекти CREAM и ComFish. Участва в разработването на методиката за мониторинг на морски видове риби, по проект към ОП „Околона среда 2007-2013, МОСВ. Експерт е в РГ по РДМС, в смесена българо-румънска комисия за управление на водите, член е на Консултативен съвет по Рибарство и Аквакултури към Министъра на МЗХ.

Потвърждение за високата оценка на експертната му дейност е участието му като рецензент на научни публикации в 15 международни списания и като редактор в 3 три от тях.

Значимостта на приносите намира отражение и в цитиранията на кандидата. Установени са 90 цитирания, от които приемам 82 (49 от цитиранията са в списания с IF), тъй като 6 са

автоцитати, а два от цитатите са на отчети, а не на публикации. Считаю, че цитиранията на кандидата са признание за неговите научни постижения както в България, така и в чужбина.

III. Оценка на научните приноси на кандидата

В публикациите на кандидата са отразени резултатите от изследванията, които съдържат оригинални научни и научно-приложни приноси, както и такива с потвърдителен характер.

Прави впечатление **интердисциплинарният характер** на провежданите проучвания, съчетаващи ихтиологични изследвания, екологичен подход, математическо моделиране, статистически анализи с цел решаване на значими научни и научно-приложни проблеми, свързани с оценката на запасите и устойчивата експлоатация на стопански ценните видове риби в Черно море.

Значимостта на **научно-приложните приноси** на гл.ас.д-р В. Райков са пряко свързани с дългосрочното планиране на устойчива стратегия за управление на рибните запаси в Черно море. В този смисъл е изключително важно осъвременяването на знанието за състоянието на запасите, чрез прилагане на директни и хидроакустичен методи за оценката им, както и на съвременните модели за анализ на нарастването, продукционните модели на запаса от размерно-тегловните и размерно-възрастови зависимости, определяне на смъртността от естествени причини и от риболова за трикона, сафрид, калкан и меджид, както и на непромишлени видове като морската лисица.

Съществен е приносът на кандидата за моделиране на остатъчната продукция на триконата в Черно море, чрез използване на статистически програмен продукт и формулиране на изводи за устойчиво управление на запаса от трикона в западната и северо-западната част на Черно море. Д-р Райков има и принос и в установяване на приложимостта на морфометричните и меристични белези за определяне на популационната структура на черноморския сафрид от Варненски залив.

Кандидатът има съществен принос и към изучаване на разпространението на китоподобните в Черно море, както и тяхната зависимост от запаса на трикона пред българския бряг. Акцентира се върху проблема, свързан с антропогенния натиск и мерките за намаляването му в Черно море.

Друг приложен аспект, по който д-р Райков има принос, е оценката на възможността за прилагане на нов, съвременен метод за еко-технологичен процес на екологично чисто отделяне на биологично-активни вещества от рибно масло.

Оригинален характер има научния принос на кандидата, свързан с подготвената за пръв път класификационна система, базирана на рибните видове, за оценка на екологичното качество на водите, по смисъла на Директивата за водите (2000/60/ЕО). Изработен е цялостен подход за оценка на натиска, знанието и пропуските в данните в южно европейските морета във връзка с прилагане на Директивата за морска стратегия (2008/56/ЕО).

Други **оригинални** научни приноси са свързани с установяване на зависимост между температурата на водата, обилното и състава на зоопланктона и нарастването на триконата. Извършен е анализ на стомашното съдържимо на черноморския сафрид и са разграничени основните хранителни компоненти за този вид по таксономични групи.

Значим е и извършеният анализ на риболовните уреди и по-специално на влачените мрежи (driftnets), във връзка с въздействието върху хабитатите и видовете във вътрешните водоеми и в Черно море, особено по смисъла на Директивата за Хабитатите (92/43/ЕИО).

Съществен е приносът на автора към изучаване на биоразнообразието на Черно море. За пръв път е установен един инвазивен вид ориенталска скарида във Варненско езеро, както и един типично сладководен вид риба *Umbra krameri* Walbaum, 1792, застрашен от изчезване, установен във водите на Черно море.

Изготвените актуални списъци на видовете риби в Черно море, както и на тези с IUCN статус и на неместните видове имат важно значение за установяване и опазване на биоразнообразието в Черно море.

Интерес представляват и установените от д-р Райков алтернативни технологии за устойчиво използване на морските биологични ресурси, както и за предлагане на мерки за въвеждане на план за управление на морска защитена област в румънските води и разширяване на морските защитени зони с трансграничен характер между България и Румъния .

Научните приноси с потвърдителен характер обхващат: изследване на индикаторната роля на трионата, като ключов вид за черноморската екосистема във връзка с Дескриптор 3 (морска стратегия (2008/56/ЕО), както и на многогодишната вариабилност на биомасата и попълването на трионата и зависимостите от биомасата на студенолюбивия зоопланктон; извеждане на статистически значими корелации между факторите на средата и популационните параметри на трионата, както и изследване на състава на храната на посочения вид; установяване на хранителния рацион на калкана и изчисляване на индексът на относителна значимост на хранителните компоненти; извършване на ретроспективен анализ на рибарството в България; разглеждане на риболовните техники, съдове, способности, видове и мерки за рационална експлоатация в български води; изследване на разпространението на карагъзовите риби във връзка с Директивата за Хабитатите (92/43/ЕИО).

Познавам д-р Виолин Райков от постъпването му на работа в Институт по рибни ресурси - Варна като биолог. Благодарение на изключително упоритата си и целенасочена изследователска работа той успя за сравнително кратко време да израстне в научното направление в което работи, и да се утвърди като водещ изследовател и експерт.

IV. Заключение

Постигнатите от гл. ас.д-р В.Райков, резултати в научно-изследователската дейност напълно съответстват и дори надхвърлят изискванията за заемане на академичната длъжност „Доцент”, посочени в Закона за развитието на академичния състав в Република България , Правилника за прилагане на ЗРАС и Правилника за развитието на академичния състав в Институт по океанология-БАН.

Гл. ас. д-р В. Райков притежава значителен обем научна продукция, цитирания, оригинални научни и приложни приноси. Считаю, че обхватът и обемът на извършената от него научна работа го характеризират като утвърден, активен, продуктивен и перспективен млад учен и експерт. Всичко това ми дава основание да оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО** кандидатурата на гл.ас. д-р В.Райков и убедено да препоръчам на членовете на многоуважаемото Научно жури да и присъдят академичната длъжност „**ДОЦЕНТ**” по научна специалност „Екология и опазване на екосистемите”.

25.09.2015г.
Варна

Изготвил:
/доц. д-р П. Иванова/